

Obetajoči vonj ustvarjalnosti

Kdaj se je porodila v tebi želja, da postaneš režiserka, igralka?

Rezka Kanzian: Raje bi se označila kot kulturna delavka, igralka in pesnica. Poučujem tudi na področju telesa in glasu (samo v nemškem jeziku) ter tudi zen meditacijo in zenkido jogo. Sem pač svobodna umetnica, in imam, po potrebi, več poklicev, gledališko režijo delam večinoma le skupno s Francem. Pri Odru Mladje sem se okužila z obetajočim vonjem ustvarjalnosti. To je bila moja gledališka zibelka. Po maturi nisem imela dovolj samozavesti, da bi se vpisala v kakšno javno gledališko šolo (kar sem si takrat silno želela). Strah me je bilo sprejemnega izpita, predvsem pa sem se bala, kaj bodo rekli starši. Zato sem se odločila za študij narodopisja v Gradcu. To je bil zame nekakšen kompromis. Toda ljubezen do gledališča ni popustila. Zato sem poleg narodopisja še študirala dramsko igro na zasebni šoli in pri različnih gledaliških igralcih. Morala sem poleg tega tudi še služiti kruh, in vse skupaj je bilo zelo naporno, ampak danes si rečem, dobro je bilo tako, ker študij narodopisja mi je v veliko pomoč pri pisanju pesmi. Silno rada brskam po starih knjigah, iščem "ostarele" slovenske besede, izreke; stare šege in navade. Na-

rodne pesmi in podobno so zame zaklad, iz katerega kujem svoj zdajšnji pesniški svet.

*Že 15 let skupaj s Francem Blauensteinerjem vodiš Werkraumtheater. Kate-
ra ideja je botrovala ustanovitvi gledališča v Gradcu?*

Rezka Kanzian: Želja po svobodi ustvarjanja. Franc je bil takrat že več ko 20 let uspešno zaposlen v različnih mestnih gledališčih (Dunaj, Salzburg, Nürnberg, München, itd.). Hotel se je osvoboditi "institucionaliziranega" gledališča. Sama sem bila nekaj časa zaposlena v mladinskem gledališču na Dunaju, toda takoj mi je bilo jasno, da tako imenovani "kulturno-meščanski svet" mestnega gledališča ni moj. Tako sva leta 1995 ustanovila Werkraumtheater v Gradcu.

Kaj so težišča vajinega gledališča?

Rezka Kanzian: Werkraum – kot pove že ime, je gledališka delavnica, nekakšen "art-labor". Formalno in vsebinsko je neke na stičišču med tradicijo in avantgardo – poskuša povezovati novo in staro. V ospredju ni le jezik, ampak predvsem tudi gib. Nimava posebnega vsebinskega težišča, vodi naju interes, zanimanje za aktualne druž-

bene in tudi politične pojave, katere z orodjem gledališča raziskujeva ter se ob tem tudi poglobiva v zgodovino. V sklopu »Graz 2003« (kulturna prestolnica Evrope) sva uprizorila dokumentarno predstavo z naslovom "Fall eines Anarchisten – Dr. Otto Gross". Psihoanalitik in anarhist dr. Otto Gross se je leta 1877 rodil v Gradcu. Poleg C. G. Junga je bil najbolj nadarjen učenec Sigmunda Freuda. Gross je bil v znanstvenih krogih zasmehovan. Bil je pravcat "enfant terrible", ker je javno kritiziral tedanji družbeni sistem, tudi vsemogočni patriarhat. Menil je, da duševna motnja ali bolezen ni samo zasebni problem, temveč vsekakor tudi problem, se pravi bolni izraz rigidnega družbenega sistema. Dandanes vsi vemo, da je npr. burn-out-sindrom tudi izraz našega hitrega časa, naše multitasking družbe, kjer šteje samo to, da funkcioniraš od zore do mraka, od mraka do zore.

Gledališče s svojo izpovedjo lahko močno posega v družbene in politične razmere v deželi. Kako kot igralka in režiserka gledaš na ta izziv?

Rezka Kanzian: "Heldenplatz" Thomasa Bernharda v Burgtheatru, v 80-tih letih, je bil zame zadnji gledališki

V POGOVORU PREDSTAVLJAMO KOROŠKO SLOVENKO
REZKA KANZIAN, KI JE V GLEDALIŠKEM IN
PESNIŠKEM USTVARJANJU NAŠLA IZRAZNO SREDSTVO
ZA USTVARJALNO ISKRENOST IN SVOBODNI
PROSTOR SPOMINA.

škandal, ki je res posegel v družbene in politične razmere. Ne, gledališče ne spremeni ničesar, lahko samo nakazuje, izziva. Velik uspeh je zame, če obiskovalci po predstavi diskutirajo o tem, kar so videli, kaj so občutili, kaj jim je bilo všeč in kaj ne. To sva doživela pri najini zadnji predstavi "Der Rassist", ki sva jo igrala več kot 20-krat. Po predstavi se je zmeraj vnela zelo emocionalna diskusija.

Kaj je tvoje vodilo, ko pripravljaš predstavo?

Rezka Kanzian: Najino vodilo je, po možnosti, ustvarjalna iskrenost. Se pravi: Ali vem, kaj hočem povedati? In kako hočem to povedati? Problem je v tem, da obstajajo neštete možnosti.

Videli smo te v predstavi »Njegov pogled«, predstavila si nam svojo pesniško zbirko. Sedaj pripravljaš za domačo rožeško občino poseben večer.

Rezka Kanzian: Zamisel je javno, oficialno spominjanje v rožeški fari. Se pravi, da se v farni cerkvi na spodoben način spominjamo rožeških žrtev nacizma. Zgodovinar Werner Korošitz ravno pripravlja brošuro, ki je izhodiščna točka za ta večer.

Kako kot režiserka in literarna ustvar-

jalka gledaš na skupno zgodovino Korošcev?

Rezka Kanzian: Svoje sem povedala v prvi pesniški zbirki "Cvet na gnojišču", npr. pesem: auf besuch in kärnten, heimweg, v svetu norcev, dom, oh moj dom, naša zala, itd.

Nujno potrebujemo nov koncept identitete. V skupni Evropi ni prostora za skrajne nacionalizme. Evropski kulturni partikularizem se sklicuje na idejo enotnosti v raznolikosti, ampak koncept multikulturalnosti močno šepa. Pereč družbeno-politični problem je migracija in različna mnenja o tem, kaj pomeni "uspešna integracija".

Kar zadeva Koroško, zgodovinske travme je treba nujno preboleti. Treba je skupno najti utešujoč spomin, najti nov jezik spomina ... in morda, če se zares potrudimo (ta in druga stran) – le odkrijemo boljše skupno prihodnost. Moj pesniški komentar je pesem "in memoriam ingeborg bachman", ki je natisnjena v novi zbirki "krivopetnica", in tudi pesem "dobro jutro sladko tihi vinogradi".

Kakšne možnosti ponuja gledališče, literatura, glasba etc. pri obdelovanju konfliktov in spominu na zgodovinske dogodke?

Rezka Kanzian: Umetnost naj bi bila svobodni prostor spomina. Citiram lahko samo pisatelja Milana Dekleva: "Pesem namreč ni tisto, kar je izrečeno, ampak predvsem tisto, kar je zamolčano." Mnemozina – boginja spomina in poezije sta neločljivi družici, zmeraj iščeta ravnotežje med človekom in časom, tudi če je boleče.

Literatura in gledališče prepletata svoje ustvarjanje. Katero področje ti daje večje možnosti ustvarjanja?

Rezka Kanzian: V bistvu je eno in isto. Je poskus presepati samega sebe, kar je zelo zelo težko.

V najini novi predstavi "shiki do" (pot fenomenov, ali tudi pot pojavnih oblik) mi je tale stavek najljubši: "Einmal über sich hinaus und wieder zurück."

Bosta Rezka Kanzian in Franz Blauensteiner prišla gostovat tudi na Koroško?

Rezka Kanzian: Werkraumtheater na Koroškem – rade volje! Če koga zanima? Kar pa zadeva novo pesniško zbirko "krivopetnica/heimsuchung": V Celovcu in Rožeku sem že brala, bi pa rada tudi še kje drugje predstavila svojo novo pesniško zbirko.